

Oppimisen tuki esi- ja perusopetuksessa Oikeuskäytäntöä ja erityiskysymyksiä

Nokia 13.1.2015

Lapua 14.1.2015

Jyväskylä 15.1.2015

Koulutuksen sisältö

- Oppilashuollon uudistuksen vaikutus oppimisen tuen järjestämiseen
- Perus- ja ihmisoikeudet oppilasta koskevan päätöksenteon perustana
- Menettely oppilasta koskevassa päätöksenteossa
- Huoltajuus, huostaanoton vaikutus lapsen huoltajuuteen
- Huostaan otetun lapsen koulunkäynnin järjestäminen
- Tiedonsaanti oppilasta koskevaa päätöksentekoa varten
- Oppimisen tuki
 - kolmiportainen tuki
 - erityiset opetusjärjestelyt
 - luokalle jättäminen heikon koulumenestyksen vuoksi
 - pidennetty oppivelvollisuus
 - JOPO
- Tukea tarvitseva oppilaan koulunkäynti toissijaisella koulupaikalla
- Muutoksenhaku

Lyhenteet

- LOS YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista (SopS 59/1991)
- PL Suomen perustuslaki (731/1999)
- POL perusopetuslaki (628/1998)
- POA perusopetusasetus (852/1998)
- TuntiJA valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (422/2012)
- OHL oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013)
- HL hallintolaki (434/2003)
- SähkAsL laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003)
- JulkL laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999, julkisuuslaki)
- HLL hallintolainkäyttölaki (586/1996)
- LSL lastensuojelulaki (417/2007)
- LHL laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983, lapsenhuoltolaki)

Tilastotietoa LSSAVI:sta vuosilta 2012–2014

- Valitukset ja oikaisuvaatimukset yhteensä 2012 **61**, 2013 **96**, 2014 **93**
- Oppimisen tukeen liittyvät asiat 2012 **4**, 2013 **9**, 2014 **12**
- Valitukset erityisen tuen päätöksistä 2012 **1**, 2013 **6**, 2014 **8**
- Oppimisen tukeen liittyvien asioiden jakautuminen vuosina 2012–2014:
esiopetus **0**, alakoulu **19**, yläkoulu **6**

Oppilashuollon uudistus

- Oppimisen tukea ja oppilashuollollista tukea (monialaista yksilökohtaista oppilashuoltoa) koskevien asioiden käsitteleminen erikseen
 - OHL:a ei sovelleta oppimisen tuen järjestämiseen
 - oppilashuoltoa koskeva POL 31 a § muutettu viittaussäännökseksi OHL:iin
 - oppimisen tuen järjestämistä ei käsitellä oppilashuoltoryhmässä, vaan oppilashuoltoryhmä vastaa yhteisöllisen oppilashuollon ja yleisellä tasolla yksilökohtaisen oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista koulussa / esiopetuspaikassa
 - tehostetun / erityisen tuen antamiseksi laadittava pedagoginen arvio / selvitys käsitellään moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa (OHL 18 §:ää ei sovelleta)
 - mutta POL 16 a.1 §

Tehostettu tuki sisältää oppilaalle annettavia, erityisesti 16, 31 ja **31 a §:ssä** tarkoitettuja tukimuotoja sekä tarvittavia pedagogisia järjestelyjä.

- Oppimisen tuen vastaanottaminen pakollista (oppivelvollisuus), oppilashuollollisen tuen vastaanottaminen vapaaehtoista (itseään määräämisoikeus)

Oppilashuollon uudistus

- Oppilaan asioiden kirjaamista koskeva POL 31 a.4 § kumottu OHL:lla
 - oppilaan asioiden kirjaaminen OHL 20.3 §:ssä tarkoitettuun oppilashuoltokertomukseen koskee vain monialaista yksilökohtaista oppilashuoltoa (oppilashuollon ammattihenkilöt kirjaavat oppilaan yksilötapaamiset potilaskertomukseen / asiakaskertomukseen)
- Oppimisen tukea koskevaan päätöksentekoon mahdollisesti vaikuttavat suullisesti esitetyt vaatimukset ja selvitykset on kirjattava HL 42 §:

Tiedot suullisesti esitetyistä vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun, on kirjattava tai muulla tavoin rekisteröitävä. Sama koskee henkilötietolaissa tarkoitettua henkilörekisteristä saatua tietoa.

 - suullisessa kuulemisessa esitetyt vaatimukset ja selvitykset
 - oppilashuollon rekistereistä (oppilashuoltorekisteristä, potilasrekisteristä ja asiakasrekisteristä) suullisesti saadut tiedot

Lapsen oikeuksien sopimus

- Voimassa Suomessa lakina 20.7.1991 alkaen
 - sovellettava myös oppilasta koskevassa päätöksenteossa
- Sopimuksen kohteena kaikki alle 18-vuotiaat lapset ja nuoret (paitsi jos täysi-ikäisyys saavutetaan valtion lainsäädännön mukaan aikaisemmin)
- Sopimuksen lähtökohta: lapsi aktiivisena toimijana ja yhdenvertaisena kansalaisena mutta samalla erityisen suojelun kohteena
- Velvoittaa kaikkia viranomaisia, jotkut sopimuskohdat myös huoltajia
- Noudattamista valvoo lapsen oikeuksien komitea, jolle valtion on toimitettava määräajoin raportti sopimuksessa tunnustettujen oikeuksien täytäntöönpanosta ja oikeuksien toteutumisen edistymisestä -> komitean toimenpidesuosituksset, joista viimeisimmät Suomelle kesäkuussa 2011
 - vireillä HE 285/2014 sopimuksen valitusmenettelyä koskevan valinnaisen pöytäkirjan hyväksymisestä -> mahdollisuus tehdä lapsen oikeuksien komitealle valitus tilanteessa, jossa valtion katsotaan loukanneen sopimuksessa turvattuja oikeuksia -> komitean kannanotot ja suositukset
- Lisätietoa: www.lapsiasia.fi

Lapsen oikeuksien sopimus

■ Lapsen edun ensisijaisuus LOS 3 art.

Kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lain-säädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

- ”the best interests of a child” -> kaikkien lapsen etuun vaikuttavien seikkojen kokonaisvaltainen arviointi ratkaistavana olevassa asiassa -> eri vaihtoehtojen punninta ja lapsen kannalta parhaan mahdollisen vaihtoehdon valitseminen

- lapsen näkemyksen selvittäminen

■ Lapsen osallisuus LOS 12 art.

Sopimusvaltiot takaavat lapselle, joka kykenee muodostamaan omat näkemyksensä, oikeuden vapaasti ilmaista nämä näkemyksensä **kaikissa lasta koskevissa asioissa**. Lapsen näkemykset on otettava huomioon lapsen **iän ja kehitystason mukaisesti**.

Tämän toteuttamiseksi lapselle on annettava erityisesti **mahdollisuus tulla kuulluksi** häntä koskevissa oikeudellisissa ja hallinnollisissa toimissa joko suoraan tai edustajan tai asianomaisen toimielimen välityksellä kansallisen lainsäädännön menettelytapojen mukaisesti.

- oikeus esittää näkemyksensä, ei velvollisuus

- oikeus saada tietoa mielipiteen muodostamiseksi

Lapsen oikeuksien sopimus

- lapsen näkemyksen kunnioittaminen ja vakavasti ottaminen
- iän ja kehityksen myötä vahvistuva itsemääräämisoikeus, lapsi omien oikeuksiensa haltija (ei vanhempien jatke)
- ei tarkoita päätöksentekovallan siirtymistä lapselle

■ Lapsen yhdenvertainen kohtelu LOS 2 art.

Sopimusvaltiot kunnioittavat ja takaavat tässä yleissopimuksessa tunnustetut oikeudet kaikille niiden lainkäyttövallan alaisille lapsille ilman minkäänlaista lapsen, hänen vanhempiansa tai muun laillisen huoltajansa rotuun, ihonväriin, sukupuoleen, kieleen, uskontoon, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen, etniseen tai sosiaaliseen alkuperään, varallisuuteen, vammaisuuteen, syntyperään tai muuhun seikkaan perustuvaa erottelua.

- syrjinnälle alttiin ryhmän positiivinen erityiskohtelu tosiasiallisen yhdenvertaisuuden toteutumiseksi

■ Vammaisten lasten oikeudet LOS 23 art.

- vireillä HE 284/2014 YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen hyväksymisestä ja voimaansaattamisesta

■ Lapsen oikeus saada opetusta LOS 28 art.

Suomen perustuslaki

■ Hallinnon lainalaisuus ja lakisidonnaisuus PL 2.3 §

Julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia.

- lainalaisuus: julkisen vallan käytön (yksityisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin vaikuttavan yksipuolisen viranomaisen toiminnan) on perustuttava **eduskunnan säätämään** lakiin

- lakisidonnaisuus: julkisessa toiminnassa on noudatettava sitä koskevaa lainsäädäntöä, viranomaisen tunnettava lainsäädäntö

■ Syrjinnän kieltö, lasten tasa-arvoinen kohtelu PL 6 §

Ketään ei saa **ilman hyväksyttävää perustetta** asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin **kehitystään vastaavasti**.

■ Oikeusturva PL 21 §

- menettelyllisiä oikeuksia ja hyvää hallintoa viranomaisessa turvaava yleissäännös

Menettely oppilasta koskevassa päätöksenteossa

- Hallintolaki menettelyä ohjaava yleislaki, sovelletaan kaikessa oppilasta koskevassa päätöksenteossa perusopetuslain lisäksi
- Hallinnon oikeusperiaatteet ohjaavat kaikkea opetuksen järjestäjän toimintaa, niin päätöksentekoa kuin käytännön opetustyötä HL 6 §

Viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti sekä käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Viranomaisen toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Niiden on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia.

- yhdenvertaisuusperiaate, tarkoitussidonnaisuuden periaate, objektiviteettiperiaate, suhteellisuusperiaate, luottamuksensuojaperiaate

- Oppilas on asianosainen HL 11 §, huoltaja tai muu laillinen edustaja käyttää puhevaltaa HL 14 §

Hallintoasiassa asianosainen on se, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee.

Vajaavaltaisen puolesta käyttää puhevaltaa hänen edunvalvojansa, huoltajansa tai muu laillinen edustajansa. Vajaavaltaisella on kuitenkin oikeus käyttää yksinään puhevaltaa asiassa, joka koskee hänen vallitsemaansa tuloa tai varallisuutta.

Menettely oppilasta koskevassa päätöksenteossa

Viisitoista vuotta täyttäneellä alaikäisellä ja hänen huoltajallaan tai muulla laillisella edustajallaan on kummallakin oikeus erikseen käyttää puhevaltaa asiassa, joka koskee alaikäisen henkilöä taikka henkilökohtaista etua tai oikeutta.

- perus- ja ihmisoikeusmyönteinen laintulkinta: oppilaan näkemyksen selvittäminen ennen päätöksentekoa, vaikka asiasta ei perusopetuslaissa säädettäisikään

- Ennen päätöksentekoa varattava tilaisuus tulla kuulluksi HL 34 §, kuulemisesta on ilmoitettava HL 36 §

Asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun.

Asianosaiselle on ilmoitettava kuulemisen tarkoitus ja selityksen antamiselle varattu määräaika. Kuulemisesta koskevassa pyynnössä on tarvittaessa yksilöitävä, mistä seikoista selitystä pyydetään. Asianosaiselle on toimitettava kuulemisen kohteena olevat asiakirjat alkuperäisinä tai jäljennöksinä taikka varattava muutoin tilaisuus tutustua niihin.

- kuulemisessa varataan tilaisuus tutustua päätöksen perusteena oleviin asiakirjoihin, lausua mielipide päätöksenteon kohteena olevaan asiaan sekä tuoda omaa selvitystä asian arvioimiseksi

Menettely oppilasta koskevassa päätöksenteossa

- ei kuulla siitä, minkälainen päätös tullaan tekemään
- varataan tilaisuus -> oppilaan ja hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajansa ei tarvitse lausua mitään (ei tarvita allekirjoituksella vahvistusta siitä, ettei halua lausua mitään)
- kuuleminen voidaan toteuttaa sekä kirjallisesti että suullisesti, mutta varattava aina tilaisuus tutustua päätöksen perusteena oleviin asiakirjoihin (suullinen kuuleminen -> tiedot suullisesti esitetyistä vaatimuksista ja selvityksistä kirjattava ylös HL 42 §)
- kirjallinen kuuleminen -> kuulemiselle asetettava määräaika ja ilmoitettava, ettei määräajan noudattamatta jättäminen estä asian ratkaisemista HL 33 §
- kuulemisesta voidaan ilmoittaa sähköisenä viestinä SähköAsL 19 §:ssä säädetyin edellytyksin

Muu kuin 18 §:ssä tarkoitettu asiakirja voidaan antaa tiedoksi asianomaiselle sähköisenä viestinä hänen **suostumuksellaan**. Jos kuitenkin asianomaisen **yksityisyyden suojaaminen, muu erityinen suojan tai suojelun tarve taikka oikeuksien turvaaminen** sitä edellyttää, asiakirjan tiedoksiantoon on sovellettava, mitä 18 §:ssä tai tiedoksiannosta muutoin säädetään. Asiakirja katsotaan annetun tiedoksi **kolmantena päivänä viestin lähettämisestä**, jollei muuta näytetä.

Menettely oppilasta koskevassa päätöksenteossa

- lapsiystävällinen kuuleminen: tiedon antaminen ratkaistavana olevasta asiasta ja kuulemisen merkityksen selvittäminen oppilaalle, tilanteen sekä iän ja kehitystason huomioon ottaminen kuulemisen käytännön järjestelyssä (tapauskohtainen harkinta kuullaanko yksin vai yhdessä huoltajan tai muun laillisen edustajan kanssa)

- 1. LSSAVI/2255/06.06.02/2013

■ Päätöksestä on käytävä selvästi ilmi, miten asia on ratkaistu HL 44.1 §

Kirjallisesta päätöksestä on käytävä selvästi ilmi 1) päätöksen tehnyt viranomainen ja päätöksen tekemisen ajankohta, 2) asianosaiset, joihin päätös välittömästi kohdistuu, 3) päätöksen perustelut ja **yksilöity tieto siitä, mihin asianosainen on oikeutettu tai velvoitettu taikka miten asia on muutoin ratkaistu** sekä 4) sen henkilön nimi ja yhteystiedot, jolta asianosainen voi pyytää tarvittaessa lisätietoja päätöksestä.

- POL 17.2 §:ssä säädetään erikseen siitä, mistä asioista erityisen tuen päätöksessä on määrättävä

■ Päätös on perusteltava HL 45 §

Päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset.

Menettely oppilasta koskevassa päätöksenteossa

- Miksi on kuultava?
 - menettelyn oikeudenmukaiseksi kokeminen
 - päätöksenteon tasapuolisuuden turvaaminen ja julkisen vallan yksipuolisen käytön estäminen: oppilaan ja hänen huoltajan tai muun laillisen edustajan mielipide ja heiltä saatu selvitys edellyttää arvioimaan perusteellisesti asiassa tehtävää ratkaisua
 - myös keino selvityksen saamiseen
 - kuulematta jättäminen menettelyvirhe
- Miksi on perusteltava?
 - menettelyn oikeudenmukaiseksi kokeminen (luottamus opetuksen järjestäjän toiminnan asianmukaisuuteen ja puolueettomuuteen)
 - oppilas ja huoltaja tai muu laillinen edustaja saa vastauksen siihen, miksi ratkaisuun on päädytty -> mahdollisuus muutoksenhaun tarpeen arviointiin
 - ratkaisun perusteiden (oman toiminnan) arviointi

Menettely oppilasta koskevassa päätöksenteossa

- Päätös voidaan panna lähtökohtaisesti täytäntöön vasta, kun se on lainvoimainen HLL 31.1 §

Päätöstä, johon saa hakea muutosta valittamalla, ei saa panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman.

- lainvoimainen: 1) päätökseen ei ole haettu muutosta ja valitusaika on kulunut umpeen tai 2) päätökseen on haettu muutosta: ensi asteen valitusviranomaisen päätökseen ei ole haettu muutosta ja valitusaika on kulunut umpeen tai ylimmän asteen valitusviranomaisen on ratkaissut asian

- Päätös voidaan panna HLL 31.2 §:ssä säädetyillä edellytyksillä täytäntöön lainvoimaa vailla olevana

Päätös voidaan kuitenkin panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana, jos laissa tai asetuksessa niin säädetään tai jos päätös on luonteeltaan sellainen, että se on pantava täytäntöön heti, tai jos päätöksen täytäntöönpanoa ei yleisen edun vuoksi voida lykätä.

- täytäntöönpanosta ja sen alkamisajankohdasta määrättävä päätöksessä
- valitusviranomaisen voi kieltää / keskeyttää täytäntöönpanon HLL 32 §

- Mutta: päätös on pantava täytäntöön lainvoimaa vailla olevana, jos oppilas ei voisi muuten suorittaa oppivelvollisuuttaan

Yhteenveto

- PL 16 §:ssä säädetty oikeus maksuttomaan perusopetukseen on oppilaan oikeus, samoin perusopetuslaissa säädetyt oikeudet ovat oppilaan oikeuksia -> opetuksen järjestäjän on tehtävä ratkaisu sillä perusteella, mikä on oppilaan edun mukainen (ei sillä perusteella, mikä on huoltajan tai muun laillisen edustajan mielestä paras)
 - Mikä on oppilaan tuen tarve?
- Oppilaan näkemyksen selvittäminen ja huomioiminen päätöksenteossa ei tarkoita päätösvallan siirtämistä oppilaalle
 - lasten oikeudet eivät tarkoita lapsille annettua mahdollisuutta tehdä mitä he haluavat

Huoltajuus

- Huoltajia ovat lapsen (biologiset) vanhemmat
 - (avio)ero ei vaikuta lapsen huoltajuuteen ja erotilanteessakin yhteishuoltajuus on pääsääntö ja yksinhuoltajuus poikkeus
 - riitatilanteessa huoltajuus ratkaistaan tuomioistuimessa, joka voi päättää, että lapsen huolto uskotaan yksin toiselle vanhemmalle, jos ratkaisu on lapsen edun mukainen, mutta samalla määrätä, että huollosta erotetulla vanhemmalla on oikeus saada lasta koskevat tiedot LHL 9–10 §
 - tuomioistuin voi myös päättää tehtävien jaosta huoltajien kesken LHL 9.3 §
- Huoltajan kuultava lasta LHL 4.2 §

Ennen kuin huoltaja tekee päätöksen lapsen henkilökohtaisessa asiassa hänen tulee keskustella asiasta lapsen kanssa, jos se lapsen ikään ja kehitystasoon sekä asian laatuun nähden on mahdollista. Päätöstä tehdessään hänen on kiinnitettävä huomiota lapsen mielipiteeseen ja toivomuksiin.

- Lähtökohta: huoltajat tekevät yhdessä lasta koskevat päätökset LHL 5 §

Jos joku huoltajista ei matkan, sairauden tai muun syyn vuoksi voi osallistua lasta koskevan päätöksen tekemiseen ja ratkaisun viivästyttämisestä aiheutuisi haittaa, ei hänen suostumuksensa asiassa ole tarpeen. Asiasta, jolla on **huomattava merkitys lapsen tulevaisuuden kannalta**, voivat huoltajat kuitenkin päättää vain yhdessä, jollei lapsen etu ilmeisesti muuta vaadi.

Huoltajuus

- Huostaanotto ei vaikuta lapsen huoltajuuteen tai vanhempien mahdollisuuteen sopia lapsen (yksin/yhteis)huollosta
- Lapsen huolenpitoon liittyvä päätösvalta siirtyy kuitenkin sijaishuollon ajaksi kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle siltä osin kuin se on sijaishuollon tarkoituksen toteuttamiseksi tarpeen LSL 45 §

Kun lapsi on otettu huostaan, sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä on oikeus huostaanoton tarkoituksen toteuttamiseksi päättää **lapsen olinpaikasta sekä hoidosta, kasvatuksesta, valvonnasta ja muusta huolenpidosta** ja näiden toteuttamiseksi tarpeellisesta **opetuksesta ja terveydenhuollosta**.

- lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle on nimettävä hänen asioistaan vastaava sosiaalityöntekijä LSL 13 b §
- toimielin / sosiaalityöntekijä on lapsen laillinen edustaja huolenpitoa koskevissa asioissa, joihin kuuluu lapsen koulunkäynnin järjestäminen
- huoltajat ovat lapsen edunvalvojia ja huolehtivat lapsen taloudellisista asioista, vaikka lapsi otetaan huostaan (tuomioistuin määrää toisen henkilön lapsen edunvalvojaksi, jos huoltaja ei kykene toimimaan edunvalvojana)

Huoltajuus

- toimielimen / sosiaalityöntekijän velvollisuus yhteistoimintaan huoltajan kanssa LSL 45.3 §

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa on pyrittävä yhteistoimintaan lapsen, vanhemman ja huoltajan kanssa ja ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

- Huostaan otetun lapsen sijaisvanhemmat eivät ole lapsen huoltajia
 - tuomioistuin voi päättää, että lapsen huolto uskotaan vanhempien **ohella** sijaisvanhemmille -> oheishuoltajuus (tuomioistuin voi samalla päättää tehtävien jaosta huoltajien kesken)
 - tuomioistuin voi päättää, että lapsen huolto uskotaan vanhempien **sijaista** sijaisvanhemmille vain, jos siihen on lapsen kannalta erittäin painavia syitä
- Lastensuojelulaitoksen työntekijä ei ole lapsen laillinen edustaja
- Sosiaalityöntekijän on toimittava sijaishuollon aikana huoltajan lisäksi yhteistyössä sijaisvanhempien / lastensuojelulaitoksen kanssa LSL 52 §

Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän sekä lapsen hoidosta ja kasvatuksesta sijaishuollossa vastaavan työntekijän tulee olla yhteistyössä sijaishuoltoon sijoitetun lapsen ja hänen vanhempansa ja huoltajansa sekä sijaishuoltopaikan edustajan kanssa lapsen huollon jatkuvuuden turvaamiseksi.

Huostaan otetun lapsen koulunkäynnin järjestäminen

- Asuinkunta vastaa opetuksen järjestämisestä POL 4 § (LSL 16 b §), kotikunta kustannuksista (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 41 §)
 - asuinkunnan on osoitettava lähikoulu POL 6 §
 - huostaan otetun lapsen koulunkäyntiä ei saa järjestää muista lapsista poikkeavalla tavalla, ellei sille ole hyväksyttävää perustetta PL 6.2 §
- Toimielin / sosiaalityöntekijä on lapsen laillinen edustaja kouluasioissa ja käyttää puhevaltaa lapsen puolesta -> opetuksen järjestäjän on toimittava yhteistyössä toimielimen / sosiaalityöntekijän kanssa
 - sosiaalityöntekijän pidettävä yhteyttä huoltajaan ja sijaishuoltopaikkaan
- Sijaishuoltopaikka vastaa lapsen arjesta -> opetuksen järjestäjän ja sijaishuoltopaikan välinen yhteistyö lapsen edun mukaista -> (kirjallinen) suostumus yhteistyöhön ensisijaisesti lapsen huoltajalta tai vaihtoehtoisesti toimielimeltä / sosiaalityöntekijältä
- Onko huoltajaa kuultava ja onko päätös annettava hänelle tiedoksi?
Oikeuskanslerin päätös 18.2.2009 (OKV/1031/1/2006): kyllä

Tiedonsaanti oppilasta koskevaa päätöksentekoa varten

- PL 12.2 §:ssä ja julkisuuslaissa lähtökohtana viranomaistoiminnan julkisuus
 - julkisuutta on rajoitettu jokaisen yksityiselämän suojaamiseksi PL 10.1 §
 - julkisuusperiaate lähtökohtana -> julkisuusmyönteinen laintulkinta JulkL 1 §

Viranomaisten asiakirjat ovat julkisia, jollei tässä tai muussa laissa **erikseen** toisin säädetä.

- Mitkä oppilasta tai hänen perhettään koskevat tiedot ovat salassa pidettäviä?

1) JulkL 24.1 §:n 30 k.

oppilashuoltoa ja oppilaan opetuksesta vapauttamista koskevat asiakirjat, oppilaan ja kokelaan koesuoritukset sekä sellaiset oppilaitoksen antamat todistukset ja muut asiakirjat, jotka sisältävät oppilaan **henkilökohtaisten ominaisuuksien sanallista arviointia** koskevia tietoja

- Onko tieto siitä, että oppilas tarvitsee oppimiseensa tukea, salassa pidettävä? Onko erityisopetuksen ryhmässä opiskelu salassa pidettävä tieto? Onko kurinpitotoimien kohdistaminen oppilaaseen salassa pidettävä tieto? Entä tieto siitä, että oppilas on kiusannut toista oppilasta?

- pedagogiset asiakirjat sisältävät oppilaan henkilökohtaisten ominaisuuksien sanallista arviointia -> salassa pidettäviä

Tiedonsaanti oppilasta koskevaa päätöksentekoa varten

2) JulkL 24.1 §:n 25 k.

asiakirjat, jotka sisältävät tietoja sosiaalihuollon asiakkaasta sekä tämän saamasta etuudesta tai tukitoimesta taikka sosiaalihuollon palvelusta taikka tietoja henkilön terveydentilasta tai vammaisuudesta taikka hänen saamastaan terveydenhuollon ja kuntoutuksen palvelusta

3) JulkL 24.1 §:n 31 k.

asiakirjat, jotka sisältävät tiedon henkilön **ilmoittamasta** salaisesta puhelinnumerosta tai tiedon matkaviestimen sijaintipaikasta, samoin kuin asiakirjat, jotka sisältävät tiedon henkilön kotikunnasta ja hänen siellä olevasta asuinpaikastaan tai tilapäisestä asuinpaikastaan samoin kuin puhelinnumerosta ja muista yhteystiedoista, **jos henkilö on pyytänyt tiedon salassapitoa ja hänellä on perusteltu syy epäillä itsensä tai perheensä terveyden tai turvallisuuden tulevan uhatuksi**

- oppilaan ja hänen perheensä yhteystiedot ovat lähtökohtaisesti julkisia

4) JulkL 24.1 §:n 32 k., POL 40.1 §

asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön elintavoista, osallistumisesta yhdistystoimintaan tai vapaa-ajan harrastuksista, perhe-elämästä tai muista niihin verrattavista henkilökohtaisista oloista Opetuksen järjestämisestä vastaavien toimielinten jäsenet, 37 §:ssä tarkoitetut henkilöt, kouluterveydenhuollon edustajat, koulukuraattorit, koulupsykologit ja opetusharjoittelua suorittavat eivät saa sivullisille ilmaista, mitä he ovat tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan saaneet tietää oppilaiden tai tässä laissa tarkoitetun henkilöstön taikka heidän perheenjäsentensä **henkilökohtaisista oloista ja taloudellisesta asemasta.**

Tiedonsaanti oppilasta koskevaa päätöksentekoa varten

- JulkL 26.1 §:ssä säädetty lähtökohta: opetuksen järjestäjällä on oikeus saada tieto oppilasta koskevasta salassa pidettävästä asiakirjasta, jos
 - 1) oppilas / huoltaja antaa siihen (kirjallisen) suostumuksen
 - 2) tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen laissa erikseen nimenomaisesti säädetään
- Suostumus tiedonsaannin lähtökohtana -> avoin yhteistyökulttuuri
- Suostumusta ei saada -> oppilaan opetuksen järjestämiseksi välttämättömät tiedot oikeus saada

1) oppilashuollosta POL 40.2 §

Sen estämättä, mitä 1 momentissa tai salassapitovelvollisuudesta erikseen säädetään, on oppilaan oppilashuoltotyöhön osallistuvilla oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle, rehtorille ja tämän lain mukaisesta opetuksesta ja toiminnasta vastaavalle viranomaiselle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.

- tiedot monialaisesta yksilökohtaisesta oppilashuollosta (oppilashuoltorekisteristä) ja oppilashuollon ammattihenkilöiltä (potilasrekisteristä ja asiakasrekisteristä)

Tiedonsaanti oppilasta koskevaa päätöksentekoa varten

2) julkisesta ja yksityisestä sosiaali- ja terveydenhuollosta POL 41.4 §

Opetuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta oppilaan opetuksen järjestämiseksi välttämättömät tiedot sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiselta, muulta sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajalta sekä terveydenhuollon ammattihenkilöltä.

3) toiselta opetuksen järjestäjältä POL 40.4 §

Jos alle 18-vuotias oppilas siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän tämän lain, lukiolain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisesti järjestämään opetukseen, toimintaan tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppilaan opetuksen tai koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle opetuksen tai koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.

- oppilas siirtyy esiopetuksesta perusopetukseen tai perusopetuksen aikana koulusta toiseen mutta opetuksen järjestäjä ei vaihdu -> em. säännöstä ei sovelleta

■ Mikä on oppilaan opetuksen järjestämiseksi välttämättömää tietoa?

- oppilaan oppimisen tuen järjestämistä koskevat tiedot (pedagogiset asiakirjat), jos tuen tarve jatkuu opetuksen järjestäjän vaihtuessa

Tiedonsaanti oppilasta koskevaa päätöksentekoa varten

- oppilaan sairaus tai vamma, joka on otettava koulunkäynnin tai koulukuljetuksen järjestämisessä huomioon (vaatii lääkehoitoa koulupäivän aikana, vaikuttaa oppilaan turvallisuuteen ym.)
 - oppilaan sairaus tai vamma, joka vaikuttaa oppilaan oppimiskykyyn (jonka vuoksi oppilas tarvitsee tukea)?
 - tieto huostaanotosta (vaikuttaa lapsen huollon järjestämiseen) -> tieto lapsen asioista vastaavasta sosiaalityöntekijästä ja sijaishuoltopaikasta
 - tieto avohuollon sijoituksesta ja kiireellisestä sijoituksesta -> tieto lapsen asioista vastaavasta sosiaalityöntekijästä ja sijoituspaikasta, joka vastaa lapsen arjen järjestämisestä
 - tieto huoltajuuden muutoksesta -> sopimus tai tuomioistuimen päätös lapsen huollosta
- Ketkä voivat käsitellä oppilasta koskevia salassa pidettäviä tietoja koulussa / esiopetuspaikassa? -> henkilöt, jotka eivät ole sivullisia JulkL 22.2 §
- Salassa pidettävää viranomaisen asiakirjaa tai sen kopiota tai tulostetta siitä ei saa näyttää eikä luovuttaa **sivulliselle** eikä antaa sitä teknisen käyttöyhteyden avulla tai muulla tavalla sivullisen nähtäväksi tai käytettäväksi.

Tiedonsaanti oppilasta koskevaa päätöksentekoa varten

- tiedonhaltijalla on sivullisiin nähden myös vaitiolovelvollisuus JulkL 23 §: sivulliselle ei saa paljastaa myöskään asiakirjan salassa pidettävää sisältöä tai tietoa, joka asiakirjaan merkittynä olisi salassa pidettävä, eikä muutakaan tehtävässä tietoon saatua seikkaa, josta on lailla säädetty vaitiolovelvollisuus
- tietoja voivat käsitellä opetuksen järjestäjän palveluksessa olevat henkilöt, jotka osallistuvat oppilaan opettamiseen tai joiden tehtäviin oppilaan opetuksen järjestäminen muuten kuuluu
- tiedonsiirto nivelvaiheessa (esiopetus – perusopetus, alakoulu – yläkoulu), kun opetuksen järjestäjä ei vaihdu: tiedot voidaan siirtää oppilaan opettamiseen osallistuville tai hänen opetuksensa järjestämisestä uudessa opetuspaikassa muuten vastaaville henkilöille ilman huoltajan suostumusta, koska kyseiset henkilöt hoitavat samaa perusopetuslaissa säädettyä tehtävää
- * lapsi ollut esiopetuspaikassa myös päivähoitossa: suostumus tiedonsiirtoon huoltajalta, koska päivähoiton antamisessa kyse eri tehtävän hoitamisesta

Erityisen tuen järjestäminen

- Asuinkunnalla on velvollisuus järjestää erityisen tuen oppilaan opetus mutta ei velvollisuutta hankkia opetuspalveluja toiselta opetuksen järjestäjältä POL 4 §
 - asuinkunta tekee päätöksen lähikoulusta ja erityisestä tuesta, kun oppilaalle ostetaan opetus toiselta opetuksen järjestäjältä
 - **2. LSSAVI/3520/06.06.02/2014**
- POL 6 §:ssä ilmaistu lähikouluperiaate koskee myös erityisen tuen oppilasta
 - oppilas ei saa vamman tai sairauden takia joutua terveeseen lapseen verrattuna eri asemaa, ellei sille ole hyväksyttävää syytä PL 6.2 § -> oppilaan edun mukaista järjestää opetus muussa koulussa kuin mitä muut samalla alueella asuvat oppilaat käyvät
- Kaikkia erityisen tuen tukimuotoja ei ole velvollisuus järjestää joka kouluun
HE 109/2009 (s. 20): ”Erityinen tuki järjestetään **pääsääntöisesti omassa koulussa**, tai jos lapsen etu niin vaatii, sellaisessa koulussa, jossa tuki voidaan antaa.”
 - erityisopetuksen ryhmät, samanaikaisopetus
 - **3. LSSAVI/49/06.06.02/2014**

Erityisen tuen järjestäminen

- Mikä on erityistä tukea tarvitsevan oppilaan edun mukainen ratkaisu? Yleisopetuksen vai erityisopetuksen ryhmä pääsääntöiseksi opetusryhmäksi? POL 17.1 §

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta tämän lain mukaan annettavasta tuesta. Erityisopetus järjestetään oppilaan etu ja opetuksen järjestämisedellytykset huomioon ottaen muun opetuksen yhteydessä tai osittain tai kokonaan erityisluokalla tai muussa soveltuvassa paikassa.

- tukea tarvitsevan oppilaan etu vs. muiden yleisopetuksen / erityisopetuksen ryhmässä opiskelevien oppilaiden etu (opetuksen järjestämisedellytykset)

- Mikä on oppilaan tuen tarve? Missä oppimista voidaan tukea parhaiten? -> ensisijainen peruste tuen järjestämistä arvioitaessa

1) Tarvitseeko oppilas jatkuvasti nimenomaan opettajan yksilöllistä ohjausta vai riittääkö hänelle koulunkäyntiavustajan tuki yleisopetuksen ryhmässä?

2) Onko oppilaan opetuksessa poikettava perusopetuksen oppimäärästä? Pystyykö oppilas saavuttamaan yksilöllisesti asetetut oppimistavoitteet kuitenkin yleisopetuksen ryhmässä?

3) Pystyykö oppilas etenemään yleisopetuksen ryhmän mukana vai onko

Erityisen tuen järjestäminen

opetuksessa tarve edetä joustavasti oppilaan kulloisenkin tilanteen mukaisesti?

4) Mikä on oppilaalle paras oppimisympäristö? Pieni ryhmä? Opetusryhmä jossa kaikki opiskelevat samat asiat eikä yksilöllisesti eri oppiaineita? Mahdollisuus mallioppimiseen?

5) Tarvitseeko oppilas tukea ensisijaisesti oppimisvaikeuksien vai käyttäytymisen haasteiden takia?

- muut seikat oppilaan etua arvioitaessa: kaverisuhteet, koulumatka (pituus ja kesto, mahdollisuus kulkea itsenäisesti), terveydentila

- **3. LSSAVI/49/06.06.02/2014, 4. LSSAVI/1808/06.06.02/2013, 5. LSSAVI/1416/06.06.02/2014, 6. LSSAVI/3165/06.06.02/2014, 7. LSSAVI/2631/06.06.02/2012 ja LSSAVI/2811/06.06.02/2013**

Erityisen tuen järjestäminen

■ Päätöksenteon perustana on pedagoginen asiantuntemus POL 17.3 §

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on hankittava oppilaan opetuksesta vastaavilta selvitys oppilaan oppimisen etenemisestä ja oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä tehty selvitys oppilaan saamasta tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta sekä tehtävä näiden perusteella arvio erityisen tuen tarpeesta (*pedagoginen selvitys*). Pedagogista selvitystä on **tarvittaessa täydennettävä** psykologisella tai lääketieteellisellä asiantuntijalausunnolla tai vastaavalla sosiaalisella selvityksellä.

- HE 109/2009: tuen järjestämisestä päätetään oppilaan tuen tarpeen, ei diagnoosin perusteella
- poikkeuksena POL 17.4 §, kun erityisen tuen antamisesta päätetään ensimmäisen kerran: **psykologisen tai lääketieteellisen arvion** perusteella oppilaan opetusta ei vammaan, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten
- erityisen tuen päätöstä tarkistettaessa on kuitenkin laadittava pedagoginen selvitys -> pedagoginen asiantuntemus
- **8. LSSAVI/3721/06.06.02/2013**

Erityisen tuen järjestäminen

- Päätöksentekoa edeltää asian selvittäminen sekä oppilaan ja hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajansa kuuleminen
 - päätöksenteon perusteena oleva selvitys: 1) pedagoginen selvitys, 2) tarvittaessa psykologinen tai lääketieteellinen asiantuntijalausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys
 - pedagoginen selvitys käsitellään yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa, laatimisesta vastaa oppilaan opettaja tai muu opetuksen järjestäjän määräämä viranhaltija / työntekijä
 - oppilaalle ja hänen huoltajalleen tai muulle lailliselle edustajalle varataan tilaisuus tulla kuulluksi vasta, kun päätöksenteon perusteena oleva selvitys on hankittu
 - kuuleminen suullisesti vai kirjallisesti?
 - * lapsiystävällinen kuuleminen -> oppilaan kuuleminen suullisesti
 - * suullinen kuulemistilaisuus -> huoltajalle / lailliselle edustajalle on perusteltua antaa pyynnöstä mahdollisuus vielä kirjallisen selvityksen antamiseen ja näkemyksen esittämiseen kirjallisesti

Erityisen tuen järjestäminen

- Mistä asioista erityisen tuen päätöksessä määrättävä? POL 17.2 §
 - 1) pääsääntöisestä opetusryhmästä (erityisopetuksen ryhmässä järjestetään vähintään puolet oppilaan opetuksesta -> pääsääntöinen opetusryhmä)
 - 2) tulkitsemis- ja avustajapalveluista (henkilökohtainen vai ryhmäkohtainen avustaja)
 - 3) muista opetuspalveluista ja erityisistä apuvälineistä POL 31.1 §

Vammaisella ja muulla erityistä tukea tarvitsevalla oppilaalla on lisäksi oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut, erityiset apuvälineet sekä 39 §:n nojalla järjestettävät palvelut.

 - 4) perusopetuksen oppimäärästä poikkeamisesta TuntiJA 9 §: oppiaineen oppimäärän yksilöllistämisestä, oppiaineen opiskelusta vapauttamisesta, oppiainejaosta poikkeamisesta, toiminta-alueittain opiskelusta

- kyseisistä asioista määrättävä nimenomaan erityisen tuen päätöksessä, ei voida delegoida päätettäväksi HOJKS:ssa, joka on erityisen tuen päätöksen täytäntöönpanoa koskeva asiakirja

Erityisen tuen järjestäminen

- päätöksestä on käytävä ilmi, miten asia on ratkaistu HL 44.1 §:n 3 k. -> erityisen tuen tarkistamispäätöksestä käytävä kokonaisuutena ilmi, miten tuki järjestetään (määrättävä kaikista POL 17.2 §:ssä tarkoitetuista asioista) eikä vain siltä osin kuin tukea on muutettu

- **4. LSSAVI/1808/06.06.2/2013, 5. LSSAVI/1416/06.06.02/2014**

■ Milloin erityisen tuen päätös on tarkistettava? POL 17.2 §

1) toisen vuosiluokan jälkeen (kolmannen vuosiluokan aikana) ja (kuudennen vuosiluokan aikana) ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä

2) muulloinkin, jos tuen tarve muuttuu ja tuen järjestämistä on sen vuoksi muutettava

3) erityisen tuen tarvetta ei enää ole ja tuen antaminen lopetetaan

4) oppilaan lähikoulua vaihdetaan, koska hänen opetustaan ja erityistä tukea ei pystytä järjestämään nykyisessä lähikoulussa eli tuen järjestäminen muuttuu

- lähikoulua vaihdetaan muusta syystä, tuen järjestäminen ei muutu -> ei tarvitse tarkistaa

Erityisen tuen järjestäminen

- kunta voi vaihtaa erityisen tuen oppilaan lähikoulua, jos oppilaan opetusta ja erityistä tukea ei pystytä järjestämään nykyisessä lähikoulussa oppilaan edun edellyttämällä tavalla POL 6.2 §

Kunta voi **perustellusta opetuksen järjestämiseen liittyvästä syystä** opetuskieltä muuttamatta vaihtaa opetuksen järjestämispaikkaa.

- 8. LSSAVI/3721/06.06.02/2013

- Onko erityisen tuen antamisessa kyse hallinnollisen pakon käyttämisestä, jos huoltaja vastustaa tuen antamista?
 - päätöksen kohteena (asianosaisena) on oppilas, joka on oppivelvollinen
 - jako välilliseen ja välittömään hallintopakoon
 - * välillinen: viranomaisen (kielteistä) päätöstä tehostetaan hallinnollisen seuraamuksen uhalla ja uhka pannaan täytäntöön, jos päätöstä ei noudateta
 - > keino päätöksen täytäntöön panemiseksi
 - * välitön: viranomaisen välittömät toimenpiteet lainvastaisen tilanteen korjaamiseksi
 - > ei ole kyse hallinnollisen pakon käyttämisestä

Erityinen vai tehostettu tuki?

- Kumpikin pitkäaikaista tukea, tehostettu tuki ensisijaista
- Tehostetun tuen sisältö

HE 109/2009 (s. 23–24): ”Tehostettuna tukena esi- ja perusopetuksen oppilaalle voitaisiin antaa yksilöllisten tarpeiden mukaisesti opetuksen yleisiin tukikäytäntöihin perustuvaa tukea, kuten tukiopetusta, osa-aikaista erityisopetusta, oppilashuollon palveluja ja opintojen yksilöllistä ohjausta. Lisäksi tuen muotona voisi olla samanaikaisopetus tai opetuksen järjestäminen riittävän pienessä ryhmässä.”

- Tehostetun tuen antamisesta ei tehdä hallintopäätöstä -> ei muutoksenhakuoikeutta
- Milloin on päätettävä erityisen tuen antamisesta?

1) oppilas tarvitsee erityisopetusta ja osa-aikainen erityisopetus ei riitä

POA 1.1 §: Perusopetus järjestetään luokanopettajien antamana opetuksena, eri oppiaineiden opettajien antamana aineenopetuksena, oppilaanohjaajien antamana oppilaanohjauksena sekä **erityisopettajien antamana erityisopetuksena.**

2) oppilaan opetuksessa on poikettava perusopetuksen oppimäärästä

3) oppilas otetaan pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin

Erityinen vai tehostettu tuki? Tehostettu vai yleinen tuki?

- POL 31.1 §:ssä tarkoitettujen palvelujen saaminen ei edellytä erityisen tuen päätöstä ("muulla erityistä tukea tarvitsevalla oppilaalla" ei tarkoiteta pelkästään POL 17 §:ssä tarkoitettua erityistä tukea saavaa oppilasta)

- **9. LSSAVI/3551/06.06.02/2014, 10. LSSAVI/2745/06.06.02/2014**

- Erityisen tuen antamisen lopettaminen -> oppilas siirtyy saamaan tehostettua tukea (OPS:n perusteiden muutokset ja täydennykset 2010, OPH:n määräykset ja ohjeet 2011:20 s. 17)
- Tehostettu vai yleinen tuki?
 - Onko oppilaan tuen tarve lyhytaikaista vai jatkuvaa? Vaatiiko oppilaan tuen tarpeeseen vastaaminen tarkempaa yksilöllistä suunnittelua (tarvitseeko oppilas useita tukimuotoja)?

Oikeus saada tukea – velvollisuus ottaa vastaan tukea

- Oppilaalla on oikeus saada tukiopetusta riippumatta siitä, mistä lyhytaikaisen tuen tarve johtuu POL 16.1 §

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopetusta.

- oppilas voidaan määrätä tekemään kotitehtäviä työpäivän jälkeen POL 36.4 §

Kotitehtävänsä laiminlyönyt oppilas voidaan määrätä työpäivän päätyttyä enintään tunniksi kerrallaan valvonnan alaisena suorittamaan tehtäviään.

- Oppilaalla on oikeus saada oppimisvaikeuksien vuoksi osa-aikaista erityisopetusta POL 16.2 §

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa.

- Oppilaalla on oikeus saada tehostettua ja erityistä tukea
- Oppilas on velvollinen osallistumaan opetukseen ja suorittamaan perusopetuksen oppimäärän POL 25–26 § -> tuen antaminen on osa opetusta ja oppilas on siten velvollinen ottamaan sitä vastaan

Erityiset opetusjärjestelyt terveydentilan perusteella

- Oppilaan opetus voidaan järjestää POL:sta tai sen nojalla annetusta säädöksestä tai määräyksestä poikkeavalla tavalla hänen terveydentilansa perusteella POL 18.1 §:n 3 k.

Oppilaan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin tässä laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä.

- niin fyysisen kuin psyykkisen terveydentilan perusteella
- ei rajata sitä, miten voidaan poiketa

- Laissa ei säädetä, mitä selvitystä asiasta päättämiseksi tarvitaan -> riittävä selvitys HL 31.1 §

Viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.

- perusteena terveydentila -> lääketieteellinen tai psykologinen selvitys

- Onko kyse erityisestä tuesta vai erityisistä opetusjärjestelyistä?
 - perusopetuksen oppimäärästä poiketaan oppilaan oppimisvaikeuksien takia -> kyse erityisestä tuesta

Erityiset opetusjärjestelyt terveydentilan perusteella

- oppilaan opiskelu järjestetään poikkeavalla tavalla muun syyn kuin oppimisvaikeuksien takia -> kyse erityisistä opetusjärjestelyistä

■ Kunta voi osoittaa oppilaan käymään koulua kotona POL 6 §

HE 86/1997: ”Kunta voisi osoittaa tarvittaessa lapsen käymään koulua myös kotonaan tai muussa sopivassa paikassa, jos se esimerkiksi lapsen vammaisuuden tai muun syyn takia olisi perusteltua. **Kysymys olisi tällöinkin kunnan järjestämästä opetuksesta** eikä hallitusmuodon 82 §:ssä tarkoitetusta kotiopetuksesta, jonka lapsen huoltajat ovat valinneet.”

- ei ole kyse erityisistä opetusjärjestelyistä vaan POL 6 §:ssä tarkoitetun koulupaikan osoittamisesta

- käytännössä oppilaan opetus on kuitenkin järjestettävä tällöin poikkeavalla tavalla -> päätös erityisistä opetusjärjestelyistä

- **11. LSSAVI/3228/06.06.02/2012**

Muu oppimisen tuki

- Luokalle jättäminen heikon koulumenestyksen vuoksi vai kolmiportainen tuki?

POA 11.2 §: Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hän ei ole opintojen aikana eikä erillisessä kokeessa suorittanut 1 momentissa tarkoitettuja eri aineiden opintoja hyväksytysti **tai jos sitä on oppilaan yleisen koulumenestyksen vuoksi pidettävä tarkoituksenmukaisena.**

- Johtuuko heikko koulumenestys oppimisvaikeuksista, joihin oppilas tarvitsee pitkäaikaista tukea, vai tarvitseeko hän pikemminkin kasvamiseen aikaa?

- **12. LSSAVI/2828/06.06.03/2012**

- Pidennetty oppivelvollisuus POL 25.2 §

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi **ilmeisesti** ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta 1 momentissa säädettyä aikaisemmin ja kestää 11 vuotta.

HE 86/1997: ”Vaikeasti vammaisten lasten opetuksessa oppivelvollisuus on edelleen vuotta pitempi kuin muussa opetuksessa. Kysymykseen tulevat näkö- ja kuulovammaiset sekä muutoin ruumiillisesti tai henkisesti vaikeasti vammaiset tai kehityksessään viivästyneet lapset.

Säännöksen perusteella myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen.”

Muu oppimisen tuki

- esiopetuksesta pakollinen kaikille lapsille lukuvuodesta 2015–2016 alkaen (HE 135/2014) mutta vain pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla oppilaalla esiopetus kuuluu oppivelvollisuuteen
- yleisopetuksen ryhmässä, jossa on pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas, saa olla enintään 20 oppilasta POA 2.3 § -> pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevia oppilaita voi kuitenkin olla useampi kuin yksi
- pidennetty oppivelvollisuus voidaan päättää oppivelvollisuuden aikana, jos POL 25.2 §:ssä säädetyt edellytykset eivät täyty, ja oppilas siirtää yleisen oppivelvollisuuden piiriin
- **13. LSSAVI/5205/06.06.02/2013**

Muu oppimisen tuki

- Joustavan perusopetuksen toiminta POL 5 §, POA 9 a–9 b §
 - osallistuminen perustuu vapaaehtoisuuteen ja opetuksen järjestäjän on päätettävä etukäteen valintaperusteista, joiden on oltava yhdenvertaiset
- POA 9 b.2 §: Oppilas valitaan joustavan perusopetuksen toimintaan oppilaan tai hänen huoltajiensa tekemän hakemuksen perusteella. Opetuksen järjestäjä päättää oppilasvalinnan perusteista ja valintamenettelystä. Otettaessa oppilaita joustavan perusopetuksen toimintaan heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.
- tarkoitettu kuitenkin tukemaan tietyn oppilasjoukon koulunkäyntiä, jolloin valinta perustuu tarveharkintaan (ei siihen, onko luokalla vapaita oppilaspaikkoja) -> JOPO-luokalle ottamisessa on kyse POL 6 §:ssä tarkoitetun koulupaikan osoittamisesta, ei POL 28.2 §:ssä tarkoitetun toissijaisen koulupaikan myöntämisestä -> oppilas voidaan siirtää JOPO-luokalta toiseen opetuspaikkaan POL 6.2 §:n mukaisesti perustellusta opetuksen järjestämiseen liittyvästä syystä eli tässä tapauksessa siitä syystä, että JOPO ei tue oppilaan koulunkäyntiä toiminnalle asetettujen tavoitteiden mukaisesti
- **14. LSSAVI/3440/06.06.02/2014**

Tukea tarvitsevan oppilaan koulunkäynti toissijaisella koulupaikalla

- Vapaa hakeutumisoikeus toissijaiseen kouluun / esiopetuspaikkaan koskee kaikkia oppilaita PL 6.2 §
- Jokaisella oppilaalla on oikeus saada toissijainen koulupaikka / esiopetuspaikka, jos koulussa / esiopetuspaikassa on tilaa (POL 6 §:ssä tarkoitetun) ensisijaisen oppilasvalinnan jälkeen POL 28.2 §, POA 23 a.2 §

Oppivelvollinen voi pyrkiä oppilaaksi myös muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun kouluun. Tässä momentissa tarkoitettuja oppilaita otettaessa hakijoihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Jos opetuksessa noudatetaan opetussuunnitelmaa, jossa painotetaan yhtä tai useampaa oppiainetta, voidaan oppilaita otettaessa käyttää myös oppilaan taipumuksia edellä tarkoitettuun opetukseen osoittavaa koetta. Valintaperusteista ja -kokeesta tulee ilmoittaa etukäteen. Kunta voi kuitenkin päättää, että sen järjestämään opetukseen otetaan ensisijaisesti kunnassa asuvia lapsia.

HE 86/1997: ”Lisäksi oppilaat, jotka kunta on mahdollisesti osoittanut kyseiseen kouluun ensisijaisesti, syrjäyttäisivät valinnassa kouluun hakeutuneet muut oppilaat, **jos koulussa ei ole tilaa** kaikille sinne sijoitetuille ja hakeutuneille. Huoltajien hakutoiveisiin perustuvan oppilasvalinnan toteuttamiseksi koulutuksen järjestäjien tulisi valintaperusteiden lisäksi **päättää etukäteen, miten paljon oppilaita kuhunkin kouluun, luokalle tai muuhun koulutuspaikkaan voidaan ottaa.**”

Tukea tarvitsevan oppilaan koulunkäynti toissijaisella koulupaikalla

- poikkeus: erityiskouluun voidaan ottaa vain niitä erityistä tukea tarvitsevia oppilaita, joille koulun opetus on tarkoitettu

- **15. LSSAVI/1773/06.06.02/2012**

- Oppilaalla on oikeus saada sitä tukea, mitä koulussa / esiopetuspaikassa annetaan muillekin oppilaille
 - tehostettua tukea järjestettävä jokaisessa koulussa / esiopetuspaikassa -> oikeus saada tehostettua tukea
 - kaikkia erityiseen tukeen kuuluvia palveluja ei tarvitse järjestää jokaisessa koulussa / esiopetuspaikassa -> erityisen tuen oppilaan oikeus saada tukea, jota koulussa / esiopetuspaikassa on tarjolla, KHO 2006:80 vs. KHO 2013:127

Kunta oli osoittanut muun ohella dysfasiaa sairastavalle oppilaalle oppilaspaikan oppilaan kotoa vajaan 14 kilometrin päässä olevan peruskoulun erityisluokassa, jossa oli luokkakohtainen koulunkäyntiavustaja. Vanhemmat olivat kuitenkin valinneet lapselleen lähikoulun, missä lapsi sai osa-aikaista erityisopetusta ja tukiopetusta. Korkein hallinto-oikeus katsoi kunnan täyttäneen velvollisuutensa perusopetuslain mukaisesti ja kunnan voineen hylätä henkilökohtaista avustajaa koskevan vanhempain hakemuksen.

Tukea tarvitsevan oppilaan koulunkäynti toissijaisella koulupaikalla

- Voidaanko tehostettua tai erityistä tukea saava oppilas siirtää toissijaiselta koulupaikalta (POL 6 §:ssä tarkoitettuun) lähikouluun?
 - POL 6.2 § opetuksen järjestämipaikan vaihtamisesta koskee vain lähikoulun vaihtamista toiseen
 - lähikoulupäätös ja toissijaista koulupaikkaa koskeva päätös ovat kaksi erillistä päätöstä
 - tehostettua tukea saavaa oppilasta ei voida siirtää toissijaiselta koulupaikalta lähikouluun ilman huoltajan suostumusta, **16.**
- LSSAVI/2770/06.06.02/2013**
- opetuksen järjestäjä päättää, missä erityinen tuki POL 17 §:n mukaisesti järjestetään -> erityistä tukea saava oppilas voi jatkaa koulunkäyntiä toissijaisella koulupaikalla mutta erityistä tukea ei tarvitse järjestää siihen kouluun (voi olla vain yksi erityisen tuen päätös)

Muutoksenhaku

- Pidennetty oppivelvollisuus -> valitus AVI:iin, valitusaika 14 päivää
 - Hämeenlinnan hallinto-oikeus 20.11.2013 nro 13/0704/2
 - KHO 2008:3: POL 42 §:ssä on tarkoitettu järjestää muutoksenhaku niin, että valitus yksittäistä oppilasta koskevasta päätöksestä käsitellään hallintovalituksena ja asioissa, jotka koskevat lähinnä pedagogista tarkoituksenmukaisuutta, valitusviranomaisen on lääninhallitus (AVI)
- Erityinen tuki: erityisen tuen päätöksestä valitus AVI:iin, päätöksen yhteydessä ratkaistusta POL 31 §:ssä säädettyä etua ja oikeutta koskevasta asiasta valitus hallinto-oikeuteen, KHO 2013:162
- Aamu- ja iltapäivätoimintaan ottaminen: muutoksenhaku kuntalain mukaisesti, KHO 2014:47
- JOPO: kyse oppilaaksi ottamisesta -> valitus AVI:iin, valitusaika 14 päivää
- Muutoksenhakusäännösten uudistus (HE 230/2014) vireillä: valitus -> oikaisuvaatimus, pidennettyä oppivelvollisuutta sekä oikeutta saada uskonnon tai elämänkatsomustiedon opetusta koskevista päätöksistä oikaisuvaatimus AVI:iin

Aluehallintovirasto
Regionförvaltningsverket
Regional State Administrative Agency

Kiitos!

kreeta.polonen@avi.fi

p. 0295 018 584